

Висновки. Враховуючи вищесказане, не підлягає сумніву, що завдання реформування і реструктуризації підприємств є надзвичайно актуальними як з погляду виходу з кризи і розвитку самих підприємств, так і з погляду успішності здійснення задекларованих в країні макроекономічних реформ. Доведення реформування до логічного завершення – складне комплексне завдання, яке не вирішується за місяць–два, і вимагає послідовної напруженої роботи упродовж тривалого періоду. Реформування може проводитися підприємствами як самостійно, так і з залученням консультантів – це вибір керівництва. Але чим раніше буде ухвалено відповідне рішення, тим більше шансів домогтися успіху.

1. Аистова М.Д. *Реструктуризация предприятий: Вопросы управления. Стратегии, координация структурных параметров, снижение сопротивления преобразованиям.* – М.: Альпина Паблишер, 2002. – 287 с. 2. Алпатов А.А. *Управление реструктуризацией предприятий.* – М.: Высшая школа приватизации и предпринимательства, 2000. – 256 с. 3. Белых Л.П., Федотова М.А. *Реструктуризация предприятия: Учеб. пособие для вузов.* – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 158 с. 4. Запартина И.В., Лебеда Т.Б. *Предпосылки для реформирования и реструктуризации предприятий // Теория и практика управления.* – 2003. – №1. – С. 55–58. 5. Ириков В.А., Ильдеменов С.А. *Спасение утопающих – дело рук самих утопающих. Технологии и опыт использования внутренних резервов предприятия / Экономика и жизнь.* – 1996. – №23. – С.25–28. 6. Ращупкина В.Н. *Реструктуризация и санация предприятия: Учеб. пособие / В.Н. Ращупкина – Донецк: Норд-Пресс, МЭГИ, 2005. – 317 с.*

УДК 657:65.012

О.Ю. Приймак

Національний аграрний університет

МЕТОДИЧНІ ПРОЦЕДУРИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В ЛОГІСТИЦІ ТА УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

© Приймак О.Ю., 2007

Ефективність управління виробничими запасами має велике значення, особливо на підприємствах, де зосереджуються великі потоки матеріальних цінностей. Досвід розвинутих країн свідчить про те, що основним інструментом для підвищення ефективності є використання концепції логістики в організації економічної діяльності підприємства. Інформаційне забезпечення логістики обліково-аналітичними даними є передусім завданням управлінського обліку.

Efficiency of management of working inventories has great importance especially for enterprises where large flows of material goods are concentrated. The experience of developed countries testify, that the main tool for increasing effectiveness is using conception of logistics in organizing economical activity of enterprise. The task of management accounting is to provide logistics with accounting and analytical data.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки особливо важливого значення набуває поліпшення використання матеріальних ресурсів. На даному етапі розвитку науково-технічного прогресу умовно існує технологічна межа резервів виробництва, а от межі резервів господарсько-організаційних, тим більше в умовах ринку, немає. Тому виникнення логістики як засобу виявлення та використання цих резервів цілком виправдане. Для швидшого впровадження в практику

логістичних концепцій в Україні необхідні кардинальні зміни в структурі підприємства і перехід до більш гнучких організаційних структур. Якість управління багато в чому залежить від своєчасного отримання менеджером достовірної інформації про стан об'єкта управління, яку переважно надає управлінський облік. Які ж методичні процедури та технічні прийоми застосовує управлінський облік щодо виробничих запасів як складової використовуваних матеріальних ресурсів і як цю інформацію можна використати для побудови логістичної концепції управління?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управлінського обліку виробничих запасів сьогодні широко розглядають як вітчизняні, так і зарубіжні вчені: Бутинець Ф.Ф., Чижевська Л.В., Герасимчук Н.В., Атамас П.Й., Каверіна О.Д., Друрі К. Головними питаннями, що порушуються в дослідженнях, є розробка нових і впровадження існуючих методів і способів обліку виробничих витрат (зокрема матеріальних затрат виробничих запасів), калькулювання собівартості продукції, бюджетування та проведення аналізу інформації для використання під час прийняття управлінських рішень. Щодо досліджень в галузі логістики, то основна маса доступних публікацій сьогодні – це перекладена чи російськомовна література. Серед зарубіжних авторів слід відзначити Койла Дж.Дж., Барді І.Дж., Ленглі К.Дж., а серед вітчизняних – Кальченко А.Г. та Помарьову Ю.В., чії дослідження спрямовані на дослідження перспектив використання логістики в Україні та розробку оцінки ефективності логістичної системи.

Формулювання цілей статті. Мета роботи – розглянути та узагальнити причини, що спонукають підприємства створювати і утримувати запаси, а також економічні наслідки цього для підприємства.

У цій роботі розглядається інструментарій управлінського обліку виробничих запасів в контексті його використання для інформаційного забезпечення під час побудови логістичних систем управління на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. В собівартості продукції питома вага затрат виробничих запасів в різних галузях народного господарства коливається в межах від 50 до 80 %. Виробничі запаси – придбані або самостійно виготовлені вироби, які підлягають подальшій переробці на підприємстві. До них належать: сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектувальні вироби, паливо, тара і тарні матеріали, будівельні матеріали, матеріали, передані на переробку, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, інші матеріали.

Особливістю виробничих запасів є те, що вони під час виробництва повністю використовуються, і для кожного наступного виробничого циклу необхідні нові. Для забезпечення безперервної роботи виробництва на складах підприємства повинні завжди знаходитись виробничі запаси в межах норм, передбачених потребами підприємства. І хоча утримання запасів пов'язане з певними витратами, підприємства змушені це робити. Мотивами цього є:

- ймовірність порушення встановленого графіка постачань виробничих запасів. Особливо це актуально для підприємств з безперервним циклом;
- можливе коливання попиту;
- зниження чутливості до зростання цін чи коливання валютних курсів (під час поставки запасів за зовнішньоекономічними договорами);
- можливість своєчасного реагування на сезонні коливання виробництва (переважно це стосується продукції сільського господарства, яку закуповують переробні підприємства);
- знижки при купівлі великої партії може стати причиною створення запасу;
- спекуляція;
- витрати, пов'язані з оформленням кожного нового замовлення (так звані „транзакційні витрати” – витрати на пошук нового постачальника, переговори, відрядження, проведення сертифікації якості тощо);
- можливість рівномірного здійснення операцій з виробництва і розподілу;

- можливість негайного обслуговування покупців, що позитивно впливає на імідж підприємства;
- зведення до мінімуму простоїв у виробництві через відсутність запасних частин;
- спрощення процесу управління виробництвом. Наявність запасів дає змогу знизити вимоги до ступеня узгодженості виробничих процесів на різних ділянках, а отже, і знизити відповідні витрати на організацію управління цими процесами.

Перелічені причини свідчать про необхідність створення виробничих запасів на підприємстві.

З іншого боку, для збереження конкурентоспроможності підприємство повинно шукати резерви зниження витрат та не „відволікати” оборотний капітал на створення надмірних обсягів виробничих запасів. До негативних наслідків складування великих обсягів виробничих запасів належать:

- збільшення витрат на зберігання запасів, адже на складах не створюються нові матеріальні цінності чи додаткова споживча вартість. Виробничі запаси, що зберігаються на складі, тимчасово виключені з фінансового обігу, хоча на їх придбання витрачено певні ресурси;
- високий ступінь невизначеності попиту на товари/послуги, що будуть створені з використанням таких запасів, можуть призвести до проблем з ліквідністю;
- погіршення якості запасів під час зберігання (усушка, псування), можливість крадіжок чи неефективного використання;
- втрата відсотків за „зв’язаними” коштами;
- проблеми з охороною довкілля та безпекою;
- збільшення страхових платежів.

Мета управління запасами – знайти „золоту середину”: запасів повинно бути не дуже багато, щоб не відволікати гроші з обігу, і не дуже мало, щоб уникнути „порожніх складів” і не допустити зупинки виробництва.

Балансування між цими двома позиціями і становить суть керування обіговими активами в частині виробничих запасів, що можна визначити таким співвідношенням:

$$\left[\begin{array}{l} O_{вз} \rightarrow \min \\ T_{вз} \rightarrow \min \end{array} \right],$$

де $O_{вз}$ – оборотний капітал, вкладений у виробничі запаси, грн.; $T_{вз}$ – час перебування оборотних активів у формі виробничих запасів, днів.

Моделювання процесу трансформації оборотного капіталу із грошової у виробничу форму на основі економіко-математичного моделювання умов постачання дає змогу прискорити постачання матеріальних ресурсів, оптимізувати величину виробничих запасів, прискорити оборотність оборотного капіталу, одержати відчутний економічний ефект.

Оптимізація матеріальних потоків всередині підприємств, що створюють матеріальні блага чи надають матеріальні послуги, – це мета логістики, яка на рівні підприємства виступає центром управління, планування, координації та контролю всіх основних потоків, що є на підприємстві: матеріальних та інформаційних. Тут логістика формується рядом підсистем, що перебувають у відносинах і зв’язках одна з однією: закупівля, склади, запаси, обслуговування виробництва, інформація тощо. Побудова такої логістичної системи повинна забезпечувати можливість постійного узгодження і взаємного корегування планів і дій.

Впровадження логістичної концепції організації виробництва докорінно змінює уявлення про провадження виробничо-технологічного процесу на підприємстві. Головними характеристиками, що відрізняють логістичну концепцію організації виробництва від традиційної, є: підтримка високого ступеня інтеграції, підвищена гнучкість і адаптація виробництва до кон’юнктури ринку, підвищення пропускної здатності виробничих ресурсів, відмова від надлишкових матеріальних і товарних запасів, використання універсального обладнання, виготовлення продукції під замовлення, усунення нераціональних внутрішньовиробничих переміщень.

В умовах конкурентної боротьби за споживача, коли потенційна пропозиція перевищує попит, проблеми ефективної реалізації виготовленої продукції стають пріоритетними. Коли попит перевищує пропозицію, то впевненість у тому, що будь-яка партія виготовленої продукції буде реалізована, обумовлює функціонування витратного виробництва, більше уваги приділяється максимальному завантаженню виробничих потужностей, зниженню собівартості одиниці продукції шляхом збільшення продуктивності обладнання за одиницю часу, тоді як завдання підвищення інфраструктурних операцій і процесу реалізації мають другорядне значення. Динамічність і невизначеність попиту на ринку робить недоцільним створення і підтримку великих запасів. Одночасно виробники зацікавлені в отриманні кожного нового, навіть невеликого замовлення. Усе це обумовлює потребу в гнучких виробничих потужностях, які здатні швидко реагувати на кон'юнктуру попиту. При цьому зниження собівартості в умовах конкуренції досягається логістичною організацією як окремого виробництва, так і всієї товаропровідної системи загалом. Основою такої організації переважно є створення центру управління логістики, у якому зосереджується інформація та управління усіма зв'язками, що уможливує забезпечити координацію, управління та контроль за процесом загалом.

В арсеналі логістики знаходиться два принципово різні підходи до управління матеріальними потоками в межах внутрішньовиробничих систем: штовхаючий і тягнучий. За „штовхаючої” системи виробничі запаси, що надходять на виробничу ділянку, нею безпосередньо не замовляються. Матеріальний потік „виштовхується” кожному наступному адресату за командою з центральної системи управління виробництвом. Найбільш відомими логістичними моделями систем такого типу у виробництві і постачанні є MRP I, MRP II (від англійської аббревіатури – планування потреби в матеріалах/ресурсах), а в дистрибуції – DRP I, DRP II (від англ. – планування розподілу продукції/ресурсів). Другий варіант називається „тягнучою” системою, бо у ній виробничі запаси, деталі чи напівфабрикати подаються на кожну подальшу технологічну операцію з попередньої в міру необхідності. За такою системою працюють концепція „just-in-time” (від англ. – „точно у термін”), система OPT (від англ. – оптимізована виробнича технологія), концепція „худе виробництво”.

Реалізація більшості логістичних концепцій і систем та якість їх функціонування була б неможливою без отримання своєчасної, повної і достовірної інформації. Її роль обумовлена передусім такими причинами: вона збільшує гнучкість логістичної системи для досягнення конкурентних переваг, а з позиції управління запасами – дає змогу скоротити потребу в запасах і трудових ресурсах за рахунок зменшення невизначеності рівня попиту. Найбільшу частку займає інформація, що формується бухгалтерським обліком, зокрема обліком управлінським, який на відміну від фінансового обліку, спрямований на внутрішніх користувачів (менеджерів підприємства), і націлений на надання допомоги адміністрації в плануванні, управлінні і контролі виконання управлінських рішень.

Управлінський облік має справу як з оперативною інформацією, так і з інформацією „історичного” характеру, в ньому фігурують оцінки і плани на майбутнє (прогнозування) і використовується багато приблизних оцінок – розрахункових, експертних, очікуваних. Характерною ознакою управлінського обліку є його децентралізація задля наближення його до місць виникнення витрат і прийняття рішень. Цікаво, що останнім дослідженням Міжнародної федерації бухгалтерів, яка розробляє принципи і методи ведення управлінського обліку для його гармонізації на різних підприємствах і в різних країнах, було дослідження на тему: ”Трансформація професії: від обліку до менеджменту”.

Щодо виробничих запасів, то вони займають провідну роль в системі управлінського обліку. Виробничі запаси є складовою частиною виробничих витрат, а управлінський облік в своїй діяльності націлений саме на розгляд поведінки і управління витрат, методів і способів обліку витрат та калькулювання собівартості, аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень.

Для управління запасами в управлінському обліку використовують багато процедур і технічних прийомів:

1) правильне бюджетування потреби у різних елементах запасів (сировини, напівфабрикатів, готової продукції, товарів). Відправною точкою бюджетування є розроблення бюджету продажів, який передбачає запланований обсяг продажу окремих видів продукції. Складання усіх інших бюджетів ґрунтується на бюджеті продажів, бо він визначає майбутній обсяг виробництва чи закупівель товару, витрати на виробництво, рух грошових коштів тощо. Безпосередньо після бюджету продажів іде бюджет виробництва, на підставі якого розраховується обсяг виробництва. Бюджет виробництва є підставою для складання операційних бюджетів, пов'язаних з плануванням витрат на виробництво, зокрема бюджету витрачання (використання) матеріалів.

Бюджет витрачання (використання) матеріалів передбачає склад і кількість матеріалів, необхідних для виконання виробничої програми. Норми витрат виробничих запасів за їх видами визначають інженери-технологи на основі технологічних карт окремих процесів або з розрахунку на одиницю продукції, а ціну – працівники відділу постачання, враховуючи витрати на їх заготівлю і транспортування. Такі розрахунки виконують з кожного виду продукції, а потім визначають загальні потреби кожного виду виробничих запасів та загальні матеріальні витрати на виробництво загалом на підприємстві.

Бюджет придбання матеріалів містить розрахунки кількості матеріалів за їх видами, які необхідно придбати у плановому періоді, та витрати коштів на придбання матеріалів. Розрахунки ґрунтуються на потребі в матеріалах, визначеній в бюджеті використання матеріалів, та з урахуванням зміни їх залишків на початок та на кінець відповідного періоду. Запаси матеріалів планують за їх видами у відсотках до планової потреби у наступному бюджетному періоді, враховуючи умови постачання та особливості ринку. Бюджет складається з кожного виду матеріалів окремо, а загальна сума витрат на придбання матеріалів визначається загалом по підприємству. Одночасно з цим бюджетом складається графік оплати постачальникам за матеріали, який потім використовується під час планування руху коштів та складання бюджетного балансу. Під час складання такого графіка враховують прийнятий порядок розрахунків з постачальниками (попередня оплата, оплата при придбанні, купівля в кредит з відтермінуванням платежів на певну кількість днів).

Після цього розробляється ще багато бюджетів – з виробничих витрат і витрат на оплату праці, з собівартості продукції, з загальних і адміністративних витрат тощо, залежно від потреб конкретного підприємства.

Бюджетування на підприємстві – це ціла система і логіст повинен володіти необхідними знаннями і навиками, щоб вибрати необхідну йому інформацію для управління матеріальними потоками на підприємстві;

2) контроль за нормативами та рівнем запасів відповідно до бюджету, розрахунок коефіцієнта оборотності запасів та середнього періоду їх оборотності як загалом, так і за видами запасів:

а) коефіцієнт оборотності запасів загалом по підприємству:

$$K_{OЗ} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середньорічні залишки запасів}};$$

б) коефіцієнт оборотності окремих видів запасів:

$$K_{OOЗ} = \frac{\text{Витрати даного виду запасів за рік}}{\text{Середньорічний залишок даного виду запасів}};$$

в) тривалість одного обороту запасів загалом по підприємству:

$$T_{OЗ} = \frac{365(360)}{K_{OЗ}};$$

г) тривалість одного обороту окремих видів запасів:

$$T_{OOЗ} = \frac{365(360)}{K_{OOЗ}}.$$

Приклад 1. Звітність підприємства за минулий рік має такі показники:

Звіт про прибутки і збитки, тис. грн.

Обсяг продажу	– 820
Собівартість продажу	– 544
З них: запаси на початок року	– 142
закупівлі	– 568
запаси на кінець року	– 166
Валовий прибуток	– 276

Визначимо середньорічний залишок запасів на підприємстві: $(142 + 166)/2 = 154$ тис. грн.

Відповідно коефіцієнт оборотності запасів становитиме: $544/154 = 3,53$.

Тривалість одного обороту запасів: $365/3,53 = 103$ дні.

Як бачимо з даних прикладу 1, підприємству необхідно зменшувати середньорічний залишок запасів, бо зараз він перевищує тримісячну потребу в них. Такий рівень виробничих запасів спричиняє надмірні витрати на їх зберігання.

Очевидно, що чим вищий коефіцієнт оборотності, тим краще для підприємства, бо він свідчить про те, що не утворюються надмірні запаси;

3) контроль повторних замовлень виробничих запасів, для чого потрібно знати щоденну потребу в сировині та час реалізації замовлення (час з моменту оформлення заявки до отримання її від постачальника). Це дасть можливість визначити, за якого мінімально допустимого залишку сировини необхідно оформляти повторне замовлення (так звана точка замовлення). Обсяг замовлення також залежить від обсягу окремої закупівлі, частоти здійснення закупівель, умов поставки, способу транспортування, порядку розрахунків тощо;

4) використання моделі розрахунку економічного розміру замовлення (ЕРЗ), суть якої полягає у визначенні такого розміру замовлення, за якого сумарні витрати на оформлення замовлення та зберігання запасів будуть мінімальними.

ЕРЗ можна визначити за формулою

$$EPZ = \sqrt{\frac{2DC}{H}},$$

де D – щорічний попит на цей вид запасів, одиниць; C – вартість розміщення та реалізації одного замовлення, грн.; H – витрати на зберігання цього виду запасів протягом року, грн.

Для визначення кількості замовлень ($KЗ$) за рік можна застосувати таку формулу:

$$KЗ = \frac{P}{EPZ},$$

де P – річні потреби; EPZ – економічний розмір замовлення.

Приклад 2. Згідно з даними обліку вартість виконання одного замовлення становить 300 грн., річна потреба у цьому виді запасів становить 1600 штук, ціна одиниці – 340 грн., вартість зберігання на складі дорівнює 20 % від його ціни придбання. Знайдемо економічний розмір замовлення за таких умов.

Спочатку розрахуємо витрати на зберігання цього виду запасів:

$$H = 340 \cdot 20\% = 68 \text{ грн.}$$

Тоді економічний розмір замовлення становитиме

$$EPZ = \sqrt{\frac{2 \cdot 1600 \cdot 300}{68}} = 118,82 \text{ одиниць.}$$

Щоб уникнути дефіциту виробничих запасів, слід заокруглити економічний розмір замовлення в більшу сторону, отже, він становитиме 119 одиниць.

Отже, протягом року слід розмістити 14 (1600/118) замовлень.

На практиці під час визначення оптимального розміру замовлень доведеться враховувати більшу кількість факторів, ніж у базовій формулі. Найчастіше це пов'язано з особливими умовами

постачань і характеристиками продукції, з яких можна отримати вигоду, якщо врахувати такі фактори: знижки на транспортні тарифи залежно від обсягу вантажоперевезень, знижки з ціни продукції залежно від обсягу закупівель. Можливі й інші ситуації, що вимагають корегування моделі економічного розміру замовлення: так, уточнення обсягу виробництва необхідні тоді, коли економічний розмір замовлення диктується виробничими потребами й умовами; закупівля змішаних партій означає, що знижки, встановлені відповідно до обсягу закупівель, слід оцінювати відповідно до комбінації товарів; обмеженість капіталу враховується, якщо кошти для інвестування в запаси лімітовані; використання власних транспортних засобів означає фіксовані транспортні витрати, тому власний транспорт повинен бути цілком заповнений, незалежно від економічного розміру замовлення.

Для прийняття обґрунтованого рішення потрібно робити розрахунок сумарних витрат – з урахуванням економії та без – та порівняти результати.

З позицій оптимального вибору підприємством способу оцінки вартості надходження виробничих запасів та з метою проведення аналізу їх вартісного руху доцільно впровадити у бухгалтерський облік оприбуткування запасів за купівельними цінами із виокремленням обліку витрат, пов'язаних з їх придбанням та зберіганням, на субрахунок „Витрати на придбання запасів”, що включається до синтетичного рахунка 20 „Виробничі запаси”. Тоді під час передачі запасів у виробництво одночасно на затратний рахунок буде списуватись вартість запасів і величина затрат на їх придбання і зберігання. Такий порядок ведення аналітичного обліку витрат, пов'язаних з транспортуванням та зберіганням запасів, дасть змогу визначати оптимальні обсяги та терміни їх придбання з метою ефективного управління;

5) управління запасами за категоріями (за методом „ABC”). У кінці XIX ст. В. Паретто, проаналізувавши розподіл доходів та багатства в Італії, виявив, що 80 % доходів і багатства припадає на 20 % населення. Подібна нерівномірність розподілу зустрічається і в бізнесі, що стало підставою для застосування аналізу за Паретто в економіці. Управління запасами, як правило, пов'язане з контролем фактичної наявності виробничих запасів на складах. Це вимагає великих витрат фінансових, трудових та інформаційних ресурсів, особливо для багатонаменклатурних запасів. Однак переважно із загальної кількості назв найбільша вартість запасу припадає на порівняно невелику їх частку. Для проведення „ABC”-аналізу необхідно встановити вартість кожного товару за закупівельними цінами, розташувати товари за зменшенням ціни, знайти суму даних про кількість і витрати на придбання, розбити товари на групи, залежно від питомої ваги в загальних витратах на придбання.

Метод „ABC” ділить запаси на три частини:

а) категорія А – дорогі запаси, що становлять значну питому вагу за вартістю за порівняно невеликої їх кількості. Для таких запасів необхідно організувати жорсткий індивідуальний облік і контроль за рухом, збереженням і витрачанням;

б) категорія В – питома вага за вартістю і кількістю (масою, обсягом) приблизно збігаються або близькі за значенням. Для таких запасів достатньо загального рівня контролю і аналізу;

в) категорія С – значна питома вага за кількістю (масою, обсягом) за порівняно невисокої питомої ваги за вартістю. Рівень обліку і управлінського контролю за такими запасами може бути спрощеним.

Для кожної з груп запасів залежно від їх вартості і частки в загальних витратах закладається різний ступінь деталізації під час планування, управління та контролю.

Отже, ми проаналізували основні прийоми і процедури, що використовує управлінський облік для управління запасами, та виявили, як ними можна скористатись під час розроблення логістичної концепції управління запасами на підприємстві.

Реалізація більшості логістичних концепцій і систем була б неможливою без впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій. Впровадження автоматизованих систем управління ERP (від Enterprise Resource Planning – планування ресурсів підприємства) – надати можливість здійснення керування усіма бізнес-операціями, що є на підприємстві, а не просто автоматизовано вести облік чи управляти логістикою. Створення комплексного інформаційного середовища дає

змогу планувати продаж і виробництво, управляти попитом, обліковувати матеріали, виробничі потужності і специфікацію виробів, управляти закупівлею, запасами і продажем, розробляти бюджетування, управляти фінансовими потоками, відносинами з клієнтами чи кадрами. При цьому уся бізнес-інформація перебуває в єдиній системі і не потрібно передавати дані від виробничої системи до облікової, і навпаки. Менеджеру достатньо мати необхідні повноваження і ERP- система забезпечить йому доступ до інформації про діяльність компанії, що дасть йому змогу здійснювати оперативний аналіз ситуації та ефективніше керувати роботою підприємства.

Оскільки однією з причин створення запасів є намагання уникнути небажаних наслідків, непередбачених подій в умовах відсутності надійної інформації, то відповідно у разі зниження невизначеності з'являється можливість відповідного зниження запасів. Так формується уявлення про „заміну запасів інформацією”, яке практично впроваджується завдяки розвитку інформаційних технологій і систем інформаційного обміну даними.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, дослідження показали, що матеріальні затрати є ключовим елементом формування витрат на підприємстві, а це означає, що існують об'єктивні причини, які змушують підприємства створювати резерви виробничих запасів. З іншого боку, надмірні обсяги виробничих запасів спричиняють багато негативних наслідків для господарюючого суб'єкта. Тому становлення логістики як системи управління матеріальними та інформаційними потоками є цілком закономірним в сучасних економічних реаліях. Впровадження логістичної концепції управління на підприємствах потребує насамперед забезпечення своєчасною, повною і достовірною інформацією про стан об'єкта управління. Таку інформацію забезпечує передусім управлінський облік.

У роботі детально розглянуто методичні процедури та технічні прийоми, які використовує управлінський облік для управління виробничими запасами, та наочно продемонстровано можливість їх застосування в логістиці та управлінні підприємством.

Проблемним залишається питання інтеграції виробничої і облікової систем та створення комплексного інформаційного середовища, тому впровадження сучасних технологій забезпечить належні передумови одержання якісної інформації для розроблення науково-обґрунтованих управлінських рішень.

1. Атамас П.Й. *Управлінський облік: Навч. посібник.* – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 440 с.
2. Бутинець Ф.Ф. та ін. *Бухгалтерський управлінський облік* / Ф.Ф. Бутинець, Л.В. Чижевська, Н.В. Герасимчук. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 448 с.
3. Друри К. *Управленческий учет для бизнес-решений: Учебник.* – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 655 с.
4. Каверина О.Д. *Управленческий учет: системы, методы, процедуры.* – М.: Финансы и статистика, 2003. – 352 с.
5. Кальченко А.Г. *Логістика: Навч. посібник.* – К.: КНЕУ, 2002. – 148 с.
6. Пономарьова Ю.В. *Логістика: Навч. посібник.* – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
7. Coyle J.J., Bardi E.J., Langley C.J. *The Management of Business Logistics. 5th ed.* – St. Paul, MN: West Publishing Co., 1992.